

Weesjongen, legionair en klaploper

LC 26/01/68

or deze reeks historische verhalen put de eeuwarder Courant uit meentelijke archieven Leeuwarden, Sneek, Harlingen en Dokkum. Uit gemeentearchief van Harlingen de teloorgang in een weesjongen.

or Jaap Hellinga

negentiende eeuw lag als een uurfuge hond op hem te chten. Rinse Jansen kwam 27 februari 1857 in Harlingen wereld. Zijn ouders waren booren Leeuwarders, en ze uden er ook sterven. Rinse t. Zijn dwaaltocht door het liep vlak voor de eeuwwis- ing dood.

vader Leendert verdiende centen als scharenslijper. n moeizaam, reizend be- aan, waarin hij zijn gezin mee- epte. Ze sieten hun dagen t alleen in Leeuwarden, maar k in Harlingen, waar de leven- hheid door de havenmond ar binnenstroomde. Londen t achttien uur reizen verder- . Iedere woensdag vertrok er n „ijzeren schroefstoom- ship” naar het Engelse Hull.

Temidden van die bedrijvig- ded leerden Rinse en zijn zus ndrikke de rauwe randen van t leven kennen. Ze waren nog ar zeven en negen jaar oud en moeder Lijpke Terpstra erf. Dat was in 1866. Vader endert ging drie jaar later od, zes dagen voordat Rinse rten werd.

Er was geen familie die voor

de kinderen wilde zorgen. Broer en zus stonden alleen op de wereld. Straataarm belandden ze in het weeshuis van Harlingen. Rinse en Hendrikje kregen eten, kleding en scholing. Het tehuis was eerder een streng dan een warm nest voor jonge ontheemden.

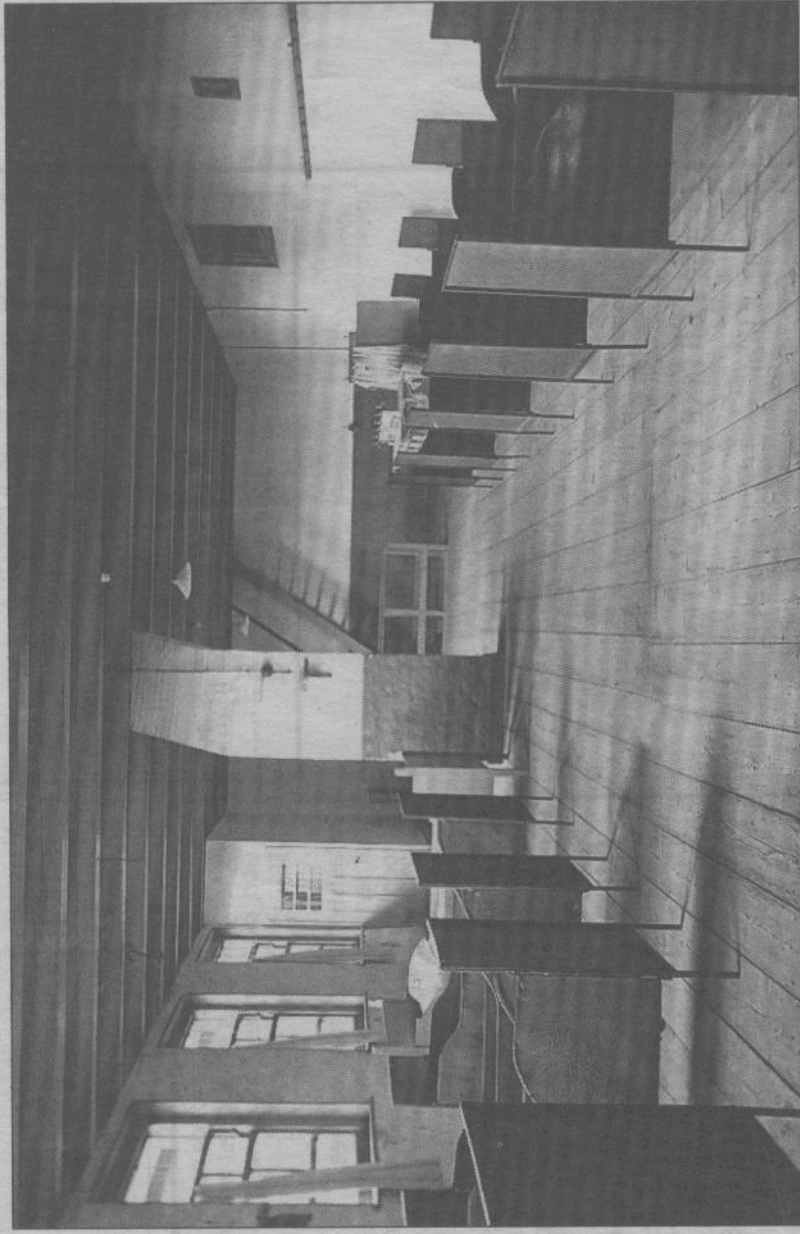
De zee lonkte. Als een bikkel tekende Rinse Jansen op zijn achttiende voor de Koninklijke Marine. Hij leerde er het drinken. Na zes jaar en drie maanden verliet de Harlinger de dienst. De matroos vertrok met „een rood paspoort”, met een slechte reputatie dus. Toch bleef het militaire leven hem trekken.

Rinse Jansen meldde zich aan bij het Vreemdelingenlegioen. Koning Louis Philippe van Frankrijk richtte dit beruchte legeronderdeel voor buitenlanders in 1831 op. Het legioen vulde de zich met moordenaars, deserteurs en bedelaars.

De discipline was genadeloos. Zoveel wanhoop bijeen kon alleen met bikkelharde tucht worden beteugeld. Het vreemdelingenlegioen vocht in Azië, Mexico en op Franse bodem. De wereld leek zich voor Rinse Jansen als een avonturenboek te ontvouwen.

Hij werd in Algiers gelegerd, waar het legioen zijn hoofdkwartier had. De Fries moet tussen 1881 en 1887 in Noord-Afrika hebben gediend. Na zijn diensttijd liep de jonge veteraan via Parijs en Duinkerken naar Nederland terug, op zoek naar de weinige verwanten die hem nog restten.

De wandelaar had geen reisgeld en geen haast. Het zou nog elf en halfjaar duren, voordat de

Een slaapzaal van het Harlinger weeshuis.

Illustratie Museum Het Hannemaahuis

berooide oud-soldaat in onze contreien verzeild raakte. Leefde hij van de lucht? Nee, Rinse kwam aan de kost zoals zoveel vrijbuiters.

Nadat hij bij Beilen had geslapen, wilde de zwerver over Wijnjeterp naar zijn geboortestreek. Daar in Wijnjeterp belde hij bij de predikant aan voor wat eten. „Hij liep het huis eens om op de bleek... Rinse nam in zijn verlegenheid een paar stukken mee.” Onderweg naar Leeuwarden verkocht hij de kleding om brood te kopen. Even later werd

Heerenveen hem oplegde. De procureur-generaal was slecht over de beklagde te spreken.

„Het roode paspoort, reeds een paar maal wegens bedelarij veroordeeld, nu dietstal”, deze delinquent moest voor drie maanden de gevangenis in. „Dit is geen beroepsdief”, zo bracht verdediger Petrus Oosting daar tegenin.

„Hij is een dier menschen, die nooit meer het zilte zeeewater heeft kunnen ruiken. Hij stierf op 29 februari 1904 in de rijksinrichting van Veenhuizen, nog maar koud 47 jaar oud.

Je kon zijn cliënt moeilijk gebrek aan ondernemingsgeest

verwijten, aldus de strafpleiter. „Dat er energie in hem steekt, blijkt uit zijn lange voetreizen. Gebrek, honger, geen zin om zich te verrijken, dreven hem tot zijn daad.”

De raadsheren van het gerechtshof kozen voor een tussenweg. Op 11 augustus 1899 veroordeelden ze Rinse Jansen tot twee maanden celstraf. Het lijkt er sterk op dat de Harlinger nooit meer het zilte zeeewater heeft kunnen ruiken. Hij stierf op 29 februari 1904 in de rijksinrichting van Veenhuizen, nog maar koud 47 jaar oud.